ГБОУ Октябрьская коррекционная школа № 19 для обучающихся с ограниченными возможностями здоровья.

Внеклассное мероприятие
“Аулаҡ өй “

Подготовила : Э.Р.Фаррахова
учитель башкирского языка и литературы.

Национальный башкирский праздник «Аулак өй».

«Аулак өй» в переводе на русский язык означает свободный дом. К концу XIX - началу XX вв. термин «аулак» приобрел значение молодежных игрищ, развлечений, проводящихся в любом доме во время отсутствия хозяев. «Аулак» имеет также значение укромного места, где девушки оставались без взрослых. Первоначально это были, очевидно, собрания девушек для совместной работы. Девушки брали с собой пряжу, вязание, шитье и др. В перерывах между работой они угощались, пили чай, плясали, играли. По домам расходились поздно вечером. Коллективное общение способствовало передаче социального опыта последующим поколениям, играло важную роль в воспитании молодежи, передаче от поколения к поколению народных обычаев и традиций.

Общественные празднества, обряды, обычаи, важной составной частью которых была игра на музыкальных инструментах, пение, игры, танцы, различные сказания народных сэсэнов, играли большую роль в сохранении и передаче народной культуры, искусства, устного народного творчества. Хочется возобновить этот обычай, возвратить в массы. Как раз этот обычай башкирского, татарского народа «Аулак өй» заинтересовал бы многих девушек и юношей, ведь здесь можно общаться, играть в интересные народные игры, познакомиться друг с другом. Многие пары нашли себя как раз во время этих игр.

«Аулак өй».

Цель : Формирование толерантного отношения к разным национальностям посредством изучения традиций и культуры своего народа. Познакомить молодежь с татарскими народными посиделками – аулак өй.

Задача

- Воспитывать интерес и уважение к татарскому народу и обычаям.
- Повышение активности родителей и детей к изучению и уважению национальной культуры родного края и других народов.
- Развивать умение инсценировать песни и совершенствовать танцевальные движения.
- Привить любовь к народным праздникам, традициям и обычаям.

Малай:
- Пожалуйста гости дорогие, пожалуйста, проходите.

Ҡыҙ:

-Хуш киләһегеҙ, рәхим итегеҙ,уҙығыҙ.
Малай:
-Веселья вам, да радости
Ҡыҙ:
-Һеҙгә шатлыҡ,сәләмәтлек һәм бәхет теләйбеҙ.
Малай:
-Давно мы вас ждем- поджидаем, праздник без вас не начинаем.
Ҡыҙ:
Беҙ ҡунаҡтарҙы күптән көтәбеҙ, һеҙҙең һәр берегеҙ өсөн яҡты йөҙөбөҙ, тәмле һүҙебеҙ бар.
Малай:
-У нас для каждого найдется и местечко и словечко. Припасли мы для вас забавушек на всякий вкус: кому песенку, кому стихи, а кому посовицы, загадки.
Ҡыҙ:
Ҡыҙҙар, егеттәр һәм ҡунаҡтар, бөгөн беҙ йыр йырларбыҙ, бейербеҙ, уйындар уйнарбыҙ. “Аулаҡ өй “ күренешен ҡарарбыҙ.
Малай:
-Сегодня мы вам предлагаем поиграть в посиделки (Аулаҡ өй), так назывались вечера в башкирских, татарских деревнях. В тихие вечера, когда взрослые уходили в гости, молодые люди собирались у кого-нибудь дома на посиделки. Первоначально это были, очевидно, собрания девушек для совместной работы. Девушки брали с собой пряжу, вязание, шитье и др. В перерывах между работой они угощались, пили чай, плясали, играли, пели песни.
Девушка (хозяйка дома обращается к братишке):
- Ҡустым, кил әле бында, минең һиңә бер йомошом бар ине.
- Әйе апайым, тыңлайым
- Айбулат , тиҙ генә минең дуҫ ҡыҙҙарымды аулаҡка саҡырып кил әле. Аулаҡ өй эшләйбеҙ, тик атай-әсәйгә әйтә күрмә инде . Мин һиңә ҡустым, күп итеп кәнфиттәр бирермен яме.
- Һөйләштек апай, минең бер аяғым бында, икенсеһе тегендә булыр.(сығып йүгерә)
Ҡыҙ өй йыйыштыра. Төйөнсөктәр тотоп, көлөшөп ҡыҙҙар килеп инә.
-Һаумыһығыҙ, инергә мөмкинме? (Һаулашып түргә үтәләр, ҡул эштәренә ултыралар, көй көйләйҙәр)
Ситтән шиғыр укыла (Һалмаҡ ҡына көй ишетелә)
Кис ултырып ҡыҙҙар сигеү сигә,
Сиккәндәре, беләм-бирнәлек.

Апайымды былтыр һораттылар-
Әле йәшерәк,тип бирмәнек.
Сана юлы төшкәс,үәт, күр ҙә тор,
Йәнә килер әрһеҙ яусылар.
Телдәренән балдар тама: имеш,
Һеҙҙә аҡкош, беҙҙә аусы бар.
Кис ултырып ҡыҙҙар сигеү сигә,
Биҙәктәргә ялғап биҙәкте.
Биҙәктәре шундай гүзәл, матур,
Тик йырҙары өҙә үҙәкте....
Ҡыҙҙар йырлай (“Ҡаҙ ҡанаты”, “ Күбәләк” йырҙары)
Тышта егеттәрҙең йыры ишетелә (на улице слышны голоса парней)
Эх, һеҙ матур ҡыҙҙар,
Ник шаяртаһығыҙ.
Йөрәгемдең яныуҙарын
Аңламайһығыҙ.
 (Ҡыҙҙарҙан берәү тәҙрә янына килеп урамды күҙәтә башлай)
-Ҡыҙҙар, егеттәр килә, нишләйбеҙ?
Хужабикә ҡыҙ:
-Ҡыҙҙар, әсәйем бер кемде лә индермәҫкә ҡушты, утты һүндереп тын ғына ултырайыҡмы әллә.
- Әминә, егеттәргә ишекте асайыҡ инде, шаҡыйҙар бит. (Хужабикә ишекте аса)
Егеттәр:
-Бөркөттәрҙән һандуғастарға сәләм!
Ҡыҙҙар:
-Сәләм, сәләм егеттәр, аҙаштығыҙмы әллә?
Шаян ҡыҙ:
-Кәнфитле һүҙҙәрегеҙҙе алдыҡ.
Таҡмаҡтар әйтелә (частушки)
Һандуғас һайраған була,
Тешен ҡайраған була.
Ат туғарып егә белмәй-
Ҡыҙҙар һайлаған була
Егеттәр:
Һандуғас һайраған була,
Тешен ҡайраған була.
Сәсен тарап үрә белмәй-
Егет һайлаған була.

Ҡыҙҙар:
Беҙҙең урам аҡ балсыҡ,
Бата күрмә , атлап сыҡ.
Һин дә миннән артыҡ түгел
Бераҙ ғына маҡтансыҡ.
Егеттәр:
Алын алырһың микән,
Гөлөн алырһың микән?
Минең кеүек шәп егетте
Ҡайҙан алырһың микән?
Гармунсы егет:
Ҡыҙҙар кейә ҡыҙыл салбар,
Беҙгә ҡараһы ла юҡ.
Ҡыҙҙар беҙгә үҙе килә
Барып алаһы ла юҡ.
Ҡыҙҙар:
Ҡалын юрғанығыҙҙы
Ябынырһығыҙ әле.
Беҙгә түгел, әбейҙәргә
Ялынырһығыҙ әле.
Үәт! (үпкәләйҙәр)
Гармунсы егет:
-Ҡыҙҙар, үпкәләмәгеҙ инде, әллә үпкә ашаттылырмы?
Егеттәрҙән берәү:
-Ҡыҙҙар, егеттәр, әйҙәгеҙ "Наза"ны уйнап алайыҡ.
Ҡыҙҙарҙан берәү:
-Мин егеттәр менән бейергә яратмайым (көлә) , икенсе уйын уйнайыҡ
Бергә:
-Ә ниндәй уйын?
Егеттәрҙән берәү:
-"Аҡ тирәк, күк тирәк " уйынын
Ҡыҙҙарҙан берәү:
-"Орсоҡ" уйыны. Бына исмаһам уйын!
Бергә:
-Беҙ риза
Егеттәрҙән берәү:
-Көй уйнап туҡтауға орсоҡ кемдә ҡала,шуға яҙа бирәбеҙ.
-Ниндәй яҙа бирәбеҙ Айҙарға?
-Йырлаһын, унық тауышы бик матур (этәс булып ҡысҡырыу,шиғыр һөйләү)

Ҡыҙҙарҙан берәү:

-Һеҙгә йомаҡ әйтәм, яуабын дөрөҫ әйтһәгеҙ бейейем, әйтмәһәгеҙ-юҡ.

Йомаҡ әйтелә

Ҡара урман башында,

Ала ҡарға ултыра. Нимә ул, кем әйтә?

Егеттәрҙән берәү:

Ер өҫтөндәге трактор.

Ҡыҙ:

-Дөрөҫ түгел, үҙем әйтәм...түбәтәй.

-Матур һүҙҙәрҙе ҡыҙҙар күбрәк әйтәме, әллә егеттәрме?

(яратыу һүҙҙәре әйтелә: гүзәлем, матурым, былбылым, аҡҡошом, һандуғасым, йондоҙом, бергенәм, алтыным...)

Ҡыҙҙарҙан берәү:

- Ҡыҙҙар, егеттәр, әйҙәгеҙ “Йөҙөк һалышлы”ны уйнап алайыҡ.

Егеттәрҙән берәү:

-Мәҡәлдәрҙе кем күбрәк белә икән, егеттәрме, әллә ҡыҙҙармы? Кем башлай?

(Мәҡәл әйтешеү)

- Кем эшләмәй-....(шул ашамай)
- Ашыҡҡан- ...(ашҡа бешкән)
- Йөҙ һум аҡсаң булғансы-...(йөҙ дуҫың булһын)
- Ялҡау кеше-...(ярты кеше)
- Күп йөрөгән-...(күп белә)
- Алма ағасынан-...(алыҫ төшмәй) һ.б

(Әтәс ҡысҡырған тауыш ишетелә)

Хужабикә ҡыҙ:

-Таң атҡан да баһа, хәҙер атайымдар ҡайта. Егеттәр, фышт бынан (көлә)

Егеттәрҙән берәү:

- Ҡыҙҙар, егеттәр, әйҙәгеҙ “Ҡыҙҙар” тауында таңды ҡаршылайбыҙ.

-Киттек “Ҡыҙҙар” тауына (Ҡыҙҙар, егеттәрйыр йырлап сығып китәләр)

Ҡарабай.

Әллиләү генәйем,

Бәллиләү генәйем,

Ҡара ҡарлуғасҡайым да

Һары һандуғасҡайым

Йомғаклау